

plan: Nader onderzoek Vroedmeesterpad voor:

Domein Holset

opdrachtgever: Domein Holset

datum: 23 augustus 2019

projectnummer: VA-902.001

bureau **VERBEEK**
landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp

Domein Holset

Nader onderzoek Vroedmeesterpad

projectnummer: VA-902.001

bureau VERBEEK
landschapsarchitectuur / ecologie / stedelijk ontwerp
lid van Netwerk Groene Bureaus

ir. M.A. Blaas
adviseur ecologie
projectleider

drs. G.M.T. Peeters
bioloog

gulpen, 23 augustus 2019

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doelstelling	4
2 Methode	6
3 Resultaten bureaustudie	6
3.1 Voorkomen Vroedmeesterpad in Holset	6
3.2 Leefgebied Vroedmeesterpad	7
4 Resultaten veldbezoek	7
4.1 Geschiktheidsbeoordeling Domein Holset	7
4.2 Inventarisatie Vroedmeesterpad	8
4.3 Conclusies	8
5 Globale effectbeoordeling i.r.t. de Wet natuurbescherming	9
Literatuurlijst	10
Bijlage 1: Voorkomen Vroedmeesterpad in de omgeving van Domein Holset	11
Bijlage 2: Belangrijkste biotoop-elementen voor de Vroedmeesterpad op Domein Holset en waarneminglocaties	12

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

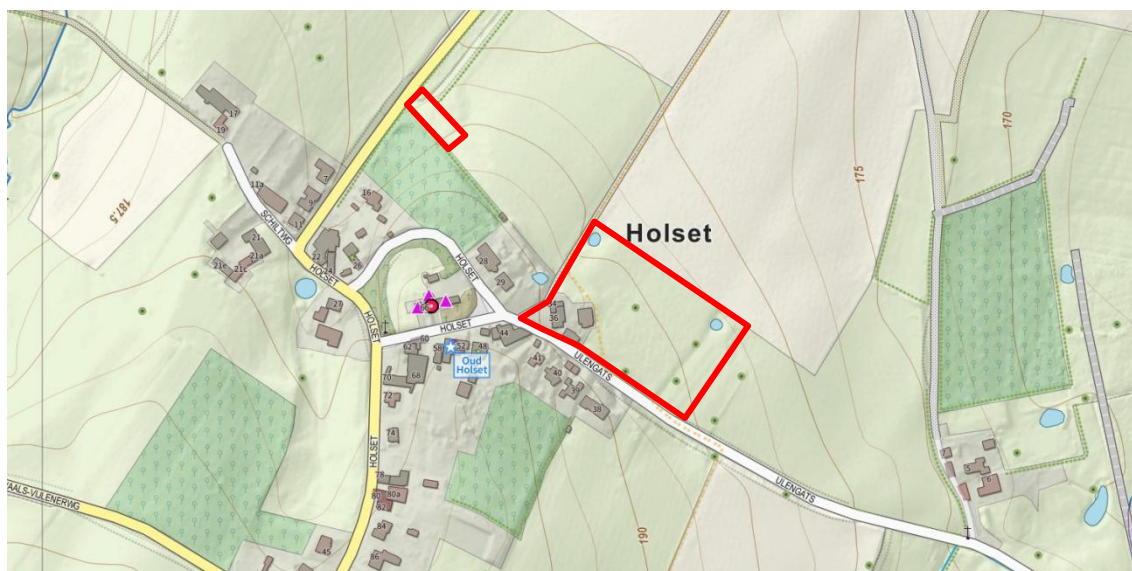
Aanleiding

Domein Holset bv van de familie Leferink Blijdestejn heeft het voornemen om een aantal aanpassingen door te voeren op het Domein Holset in het gelijknamige dorp in de gemeente Vaals. Hiertoe dient een wijziging van het bestemmingsplan doorgevoerd te worden.

De bestemmingsplanwijziging voor het Domein Holset voorziet in intensiveren van reeds aanwezige gebruiksfuncties. De bestaande woonfunctie en de 6 B&B kamers worden herverdeeld over de bestaande bebouwing. De bestaande woning in Holset 34 wordt hernoemd tot twee recreatieverblijven. In het hoofdgebouw wordt de landwinkel en de ontbijt- en lounge ruimte mede in gebruik genomen als proeflokaal. Naast workshops wordt ook het houden van kleinschalige zakelijke bijeenkomsten mogelijk gemaakt. Overigens zullen nooit twee bijeenkomsten gelijktijdig plaatsvinden. Het binnenplein tussen het hoofdgebouw en de veldschuur wordt in gebruik genomen als terras. Het terreingebruik van de ruimte rondom de gebouwen wordt daardoor iets intensiever dan nu het geval is.

De bestaande parkeervoorzieningen op het terrein voldoen aan het aantal dat benodigd is voor de aanwezige functies. Daarbij wordt de toegankelijkheid en herkenbaarheid van de parkeerplaats aan de zijde van de verbindingsweg met Lemiers verbeterd (zie figuur 1, linker vlak).

In de kern Holset is een populatie Vroedmeesterpadden aanwezig. Deze amfibieënsoort is beschermd op basis van de Europese Habitatrichtlijn en valt in Nederland zodoende onder de reikwijdte van artikel 3.5 uit de Wet natuurbescherming. Niet alleen de soort en het essentiële leefgebied zijn beschermd, ook de functionaliteit van het leefgebied valt onder de bescherming.

Figuur 1: Het onderzoeksgebied van Domein Holset (rood omlijnd).

Doelstelling

Voorliggend onderzoeksrapport heeft tot doel invulling te geven aan de vanuit wetgeving gestelde verplichting onderzoek te verrichten naar de mogelijke effecten van de voorgestane ingreep op de wettelijk beschermde Vroedmeesterpad. Op basis van een globale effectbeoordeling wordt ook nagegaan in hoeverre de Wet natuurbescherming de voorgenomen ingreep in de weg staat. Tevens worden zo nodig algemene aanbevelingen gedaan voor de uitvoering van de werkzaamheden conform de geldende kaders vanuit natuurbescherming.

Domein Holset

Het onderzoeksgebied betreft het Domein Holset, gelegen aan de rand van het dorp Holset, in de gemeente Vaals. De ligging van het onderzoeksgebied is weergegeven op de luchtfoto in figuur 2. Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van circa 0,6 ha.

Figuur 2: Begrenzing van het onderzoeksgebied (bron: www.limburg.nl).

In de zuidwesthoek van het terrein staat bebouwing, omgeven door verhardingen en plantenborders. De rest van het perceel bestaat uit enkele wijngaarden van verschillende leeftijd en een kleine moestuin, waartussen en -langs meer of minder ruige graslandstroken liggen met enkele fruitbomen. Ook zijn op het perceel twee amfibieënpoelen aanwezig. Het terrein wordt omgeven door een meidoornhaag.

2 Methode

Het onderzoek bestond uit een bureaustudie en een verkennend veldbezoek aan de onderzoekslocatie.

Tijdens de bureaustudie zijn de waarneminggegevens van de Vroedmeesterpad in de NDFF voor het kilometerhok waarin het onderzoeksgebied ligt geraadpleegd. Daarnaast zijn op basis van een beknopt literatuuronderzoek de biotoopvoorkeuren van de Vroedmeesterpad in beeld gebracht.

Tijdens het veldbezoek op 24 juli 2019 is de geschiktheid van het onderzoeksgebied als leefgebied voor de Vroedmeesterpad beoordeeld. Hierbij is met name aandacht besteed aan de beide amfibieënpoelen die in het gebied aanwezig zijn en aan de aanwezigheid van stapelmuurtjes, steenhopen, rommelhoekjes en dergelijke die als verblijfplaats voor Vroedmeesterpadden kunnen fungeren. De belangrijkste potentiële schuilplaatsen voor de Vroedmeesterpad zijn op kaart ingetekend. Aansluitend is vanaf 19.00 uur tot 22.30 uur onder geschikte weersomstandigheden (30°C, 1-2Bft, helder, droog) geluisterd of en waar zich roepende Vroedmeesterpadden op het Domein bevinden. Waarneminglocaties van roepende Vroedmeesterpadden zijn eveneens op kaart ingetekend.

3 Resultaten bureaustudie

3.1 Voorkomen Vroedmeesterpad in Holset

De natuurlijke verspreiding van de Vroedmeesterpad reikt in Nederland enkel tot het uiterste zuiden van de provincie Limburg. De soort wordt hier met name aangetroffen op de overgang van de plateaus naar de lagere dalhellingen (Van den Broek & Frissen, 2009). Het voorkomen te Holset ligt enigszins geïsoleerd van de overige vindplaatsen in Zuid-Limburg, aan de rand van het Plateau van Vijlen.

In de jaren zeventig van de vorige eeuw werd de Vroedmeesterpad in Holset voor uitsterven behoedt dankzij de aanleg van een pool door leden van de Werkgroep Limburg van Lacerta (Lenders, 1992). In de volgende jaren handhaafde zich een kleine populatie op en rond het kerkhof midden in de kern.

Volgens Crombags *et al.* (2018) gaat het, na een moeilijke periode in de jaren 2006-2011, momenteel goed met de Vroedmeesterpad in Holset. In voorgaande jaren zijn extra poelen aangelegd achter café 't *Klikske* die inmiddels zijn bezet met larven. Een aantal poelen achter de kerk zijn goed aangepast en hebben hoge aantallen larven. Op het terrein van *Domein Holset* zitten larven in één van de twee speciaal voor de soort aangelegde weilandpoelen.

De beschikbare waarneminggegevens van de Vroedmeesterpad uit de periode 2009-2019 uit de omgeving van Holset aanwezig in de NDFF zijn weergegeven op de luchtfoto in bijlage 1. Alle waarnemingen van de Vroedmeesterpad in Holset in de periode 2009-2019 zijn afkomstig van een gebiedje met een oppervlakte van circa 4 ha. Opvallend is het grote aantal waarnemingen dat is verricht op het kerkhof. Dit betreft alle waarnemingen van volwassen dieren, en hangt naast de geschiktheid van het terrein wellicht mede samen met de makkelijke toegankelijkheid ervan voor waarnemers. De resterende waarneminggegevens geven concentraties van waarnemingen weer in en rond de diverse poelen in Holset, en hebben merendeels betrekking op larven. Twee van deze poelen zijn gesitueerd op het Domein. In de westelijke pool zijn vanaf 2012 tot en met

2019 jaarlijks larven waargenomen (met uitzondering van 2018 – in dat jaar is de poel niet onderzocht). In de oostelijke poel zijn uitsluitend in 2014 enkele larven aangetroffen.

Uit de beschikbare waarnemingsgegevens komt naar voren dat het Domein het meest oostelijke voorkomen van de Vroedmeesterpad te Holset omvat. De parkeerplaatsen nabij de weg naar Lemiers maken daarentegen geen deel uit van de leefgebied van de Vroedmeesterpad te Holset.

3.2 Leefgebied Vroedmeesterpad

De Vroedmeesterpad lijkt in Limburg een relatie te hebben met kleinschalige elementen in het landschap. Vaak wordt de soort gevonden langs graften, heggen en holle wegen. Oorspronkelijk namen hellingbossen een belangrijke plek in, maar de relatie met bos is slechts voor een deel terecht. Het gaat wellicht meer om beboste hellingen met een gunstige expositie en een warm microklimaat, waarin ook veelvuldig grasland en lage begroeiingen van kruiden voorkomen. De bodem is droog, loszandig van karakter of biedt dekking en beschutting in de vorm van holletjes, stenen en ander bodemmateriaal. Bij voorkeur heeft de soort open kale plekken om op te kunnen warmen. Ook wordt de soort regelmatig in de buurt van bebouwing aangetroffen. Boerenerven met schuurtjes en bouwvallige muren, kerkhoven en tuinen met in de directe omgeving een voortplantingsplek zijn ideaal. Verder worden op de plateaus hoge aantallen Vroedmeesterpadden aangetroffen in grote mergel- en grindgroeves. (Frissen & Van den Broek, 2009)

Veel schuilplaatsen in de vorm van holletjes, spleten en stenen, de aanwezigheid van bodemreliëf en de afwezigheid van strooisel zijn van groot belang en karakteristiek voor de habitat. Overdag verschuilen de padden zich in holletjes en spleten, onder stenen en ander bodemmateriaal. Kort voor de schemering verplaatsen de padden zich meer naar de oppervlakte om te beginnen met hun roepactiviteiten. Pas na het invallen van de duisternis verlaten de padden hun schuilplaatsen om op zoek te gaan naar voedsel of een partner. (Van den Broek & Frissen, 2009)

Ten aanzien van voortplantingsplekken is de soort minder kritisch. De soort zet larven af in koele bospoelen, troebele veedrinkpoelen, karrensporen en ondiepe plassen in afgravingen. Larven kunnen overwinteren in de poelen waarin ze zijn afgezet. De metamorfose vindt dan in het volgende seizoen plaats. (Frissen & Van den Broek, 2009)

4 Resultaten veldbezoek

4.1 Geschiktheidsbeoordeling Domein Holset

Door de aanwezigheid van kale plekken (kale bodem onder wijnstokken; in de vorm van stenen en tegels), stapelmuurtjes, kleine steenhopen, rommelhoekjes en twee poelen is op *Domein Holset* sprake van een geschikt leefgebied voor de Vroedmeesterpad waarin aan alle gewenste biotoop-eisen van de Vroedmeesterpad is voldaan:

- twee kleine poelen die als voortplantingswater kunnen fungeren;
- muurtjes van stapelstenen, rommelhoekjes, steenhopen en dergelijke met spleten, holtes en dergelijke waarin de dieren zich overdag kunnen verschuilen en waar ze kunnen overwinteren;
- zonnige onbegroeide bodem of stenen en dergelijke waarop de dieren kunnen opwarmen.

De belangrijkste potentiële schuilplaatsen voor de Vroedmeesterpad op het Domein en de twee poelen staan weergegeven op de luchtfoto in bijlage 2. Ofschoon dit overzicht van potentiële schuilplaatsen voor de Vroedmeesterpad ongetwijfeld niet volledig is komt hieruit wel het beeld naar voren dat potentiële schuilplaatsen voor de Vroedmeesterpad vooral in het westelijk deel van het onderzoeksgebied zijn gesitueerd.

Ten aanzien van beide poelen kan worden opgemerkt dat de westelijke poel behoorlijk is dichtgegroeid met Grote lisdodde en Gewone waterbies en daardoor minder geschikt dreigt te worden. De oostelijke poel daarentegen is mooi open en vrijwel zonder opgaande oeverbegroeiing.

4.2 Inventarisatie Vroedmeesterpad

Tijdens het veldbezoek kon de aanwezigheid van larven van de Vroedmeesterpad in de westelijke poel, zoals reeds bleek uit de gegevens in de NDFF, worden bevestigd. In de oostelijke poel zijn geen larven aangetroffen.

Tijdens het veldbezoek zijn vanaf vier locaties in totaal acht roepende Vroedmeesterpadden gehoord. De waarneminglocaties staan weergegeven op de luchtfoto in bijlage 2. Alle waarneminglocaties zijn gesitueerd in het westelijk deel van het Domein: twee locaties vanwaar Vroedmeesterpadden zijn gehoord betreffen (keer)muurtjes van stapelstenen in de directe nabijheid van de gebouwen, de derde locatie betreft een (keer)muurtje van stapelstenen in de nabijheid van de westelijke poel, en de vierde locatie betreft de meidoornhaag juist noordelijk van de westelijke poel. In het oostelijk deel van het Domein zijn geen Vroedmeesterpadden gehoord.

4.3 Conclusies

- Domein Holset omvat het meest oostelijke voorkomen van de Vroedmeesterpad te Holset; de parkeerplaatsen nabij de weg naar Lemiers maken daarentegen geen deel uit van de leefgebied van de Vroedmeesterpad te Holset.
- Op Domein Holset lijkt het voorkomen van de Vroedmeesterpad momenteel (vrijwel) beperkt te zijn tot het westelijke deel van het Domein.
- De westelijke poel op Domein Holset fungeert reeds jaren als voortplantingswater voor de Vroedmeesterpad; deze poel is echter behoorlijk dichtgegroeid met Grote lisdodde en Gewone waterbies.
- De oostelijke poel op het Domein fungeert niet als voortplantingswater; de poel lijkt weliswaar geschikt, maar in de directe omgeving zijn weinig geschikte schuilplaatsen voor de Vroedmeesterpad (stapelmuurtjes, stenenhopen, etc. met spleten en holtes) aanwezig.

5 Globale effectbeoordeling i.r.t. de Wet natuurbescherming

Als gevolg van het wijzigen van het gebruik van delen van het terrein, zal naar alle waarschijnlijkheid de loop in de driehoek tussen gebouwen, parkeerplaats en amfitheater toenemen. Dit betreft het gebied waar de Vroedmeesterpaden zijn gehoord. Hier zal de functionaliteit van het gebied voor de Vroedmeesterpad enigszins afnemen, maar hoeft het voortplantingssucces niet in de weg te staan. Er is echter sprake van een tweede factor die in samenhang met een gewijzigd terreingebruik maakt, dat de functionaliteit van het gebied voor de Vroedmeesterpad verloren gaat. Dat betreft het dicht groeien van de westelijke poel en het ontbreken van voldoende geschikt landhabitat bij de oostelijk poel.

Zonder ingreep leidt de wijziging van het bestemmingsplan in potentie tot overtreding van verboden uit de Wet natuurbescherming, omdat het natuurlijke verlies aan functionaliteit als gevolg van het verlandingsproces in de westelijke poel versterkt wordt door een gewijzigd terreingebruik.

Om overtreding van de wet natuurbescherming te voorkomen is een tweetal eenvoudige oplossingen beschikbaar waarmee het de Vroedmeesterpad naar de zin te maken en de functionaliteit van het leefgebied te waarborgen is, zonder dat bezoekers van het Domein de soort in de weg zitten. Dit kan allereerst door de oostelijk poel aantrekkelijker te maken voor de soort. De poel zelf is in potentie prima geschikt voor de Vroedmeesterpad, het ontbreekt echter aan voldoende landhabitat. Dit kan opgelost worden door de stapelmuur in de nabijheid van de poel een robuuster karakter te geven (hoogte, dikte), dan wel een extra stapelmuur bij de poel aan te brengen. Daarmee krijgt de soort een aantrekkelijke uitvalsbasis aan de rand van het terrein die verder niet wordt beïnvloed door het gebruik van het terrein.

Voor de westelijke poel geldt dat onderhoud wenselijk is. Dit kan opgelost worden door in de nazomer een deel van de water en oevervegetatie te verwijderen. Daarmee ontstaat een prima uitgangssituatie voor het voortplantingsseizoen in 2020.

Voor de populatie Vroedmeesterpaden in het dorp vormt de voorgenomen aanpassing van functies op het terrein een verbetering van de situatie. Op basis van het bij het bestemmingsplan gevoegde advies van Royal HaskoningDHV zullen in de toekomst de aanwezige parkeervoorzieningen van het Domein efficiënter worden benut. Dit resulteert in een afname van verkeersbewegingen in het dorp zelf en dat is gunstig voor de Vroedmeesterpaden. Het risico op verkeersslachtoffers wordt zo immers (iets) verkleind, wat de uitwisseling tussen de deelpopulaties bij de verschillende poelen ten goede komt.

Eindconclusie

Op basis van het bovenstaande en uitgaande van opvolging van het advies aangaande de beide poelen moet geconcludeerd worden dat de voorgenomen wijzigingen in het gebruik van het Domein Holset geen negatief effect hebben op de functionaliteit van het leefgebied van de Vroedmeesterpad. Van een noodzaak tot het aanvragen van een ontheffing op basis van de Wet natuurbescherming is geen sprake. De aanwezigheid van Vroedmeesterpaden op het terrein vormt daarom geen belemmering voor de voorgenomen wijziging van het bestemmingsplan.

Literatuurlijst

Broek, T.G.Y van den & D.P.E.M. Frissen, 2009. Vroedmeesterpad - *Alytes obstreticans*. In: R.C.M. Creemers & J.J.C.W. van Delft (red.). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden: 133-141.

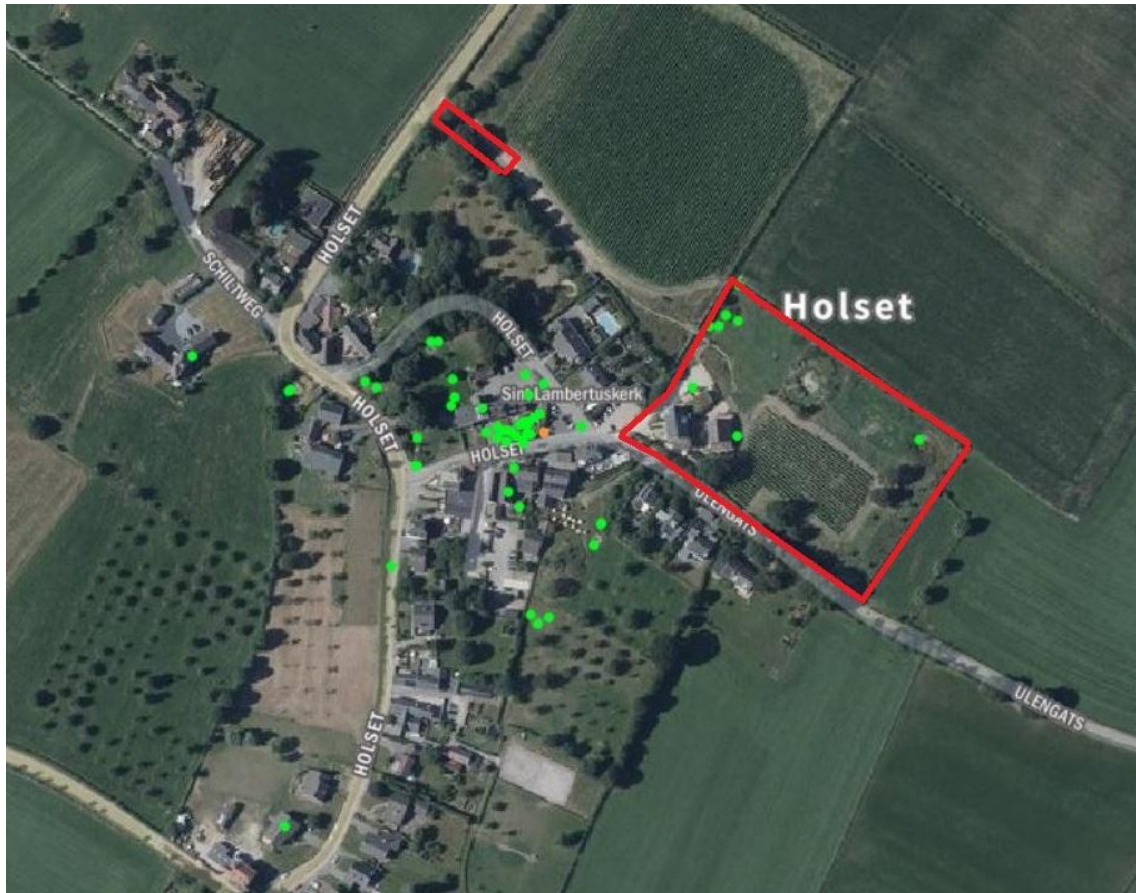
Crombags, B., E. Goverse & R. Geraeds, 2018. Nieuwsbrief Geelbuikvuurpad & Vroedmeesterpad - januari 2018. Stand van zaken 2016 en 2017.

Frissen, D.P.E.M. & T.G.Y van den Broek, 2009. Vroedmeesterpad - *Alytes obstreticans*. In: H.J.M. van Buggenum *et al.* (red.). Herpetofauna van Limburg. Verspreiding en ecologie van amfibieën en reptielen in de periode 1980-2008. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht: 114-125

Lenders, A.J.W., 1992. Vroedmeesterpad - *Alytes obstreticans*. In: Coelen, J.E.M. van der (red.). Verspreiding en ecologie van amfibieën en reptielen in Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht & Stichting Ravon, Nijmegen: 93-104.

www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul (verspreidingsgegevens Vroedmeesterpad; laatst geraadpleegd 15 augustus 2019)

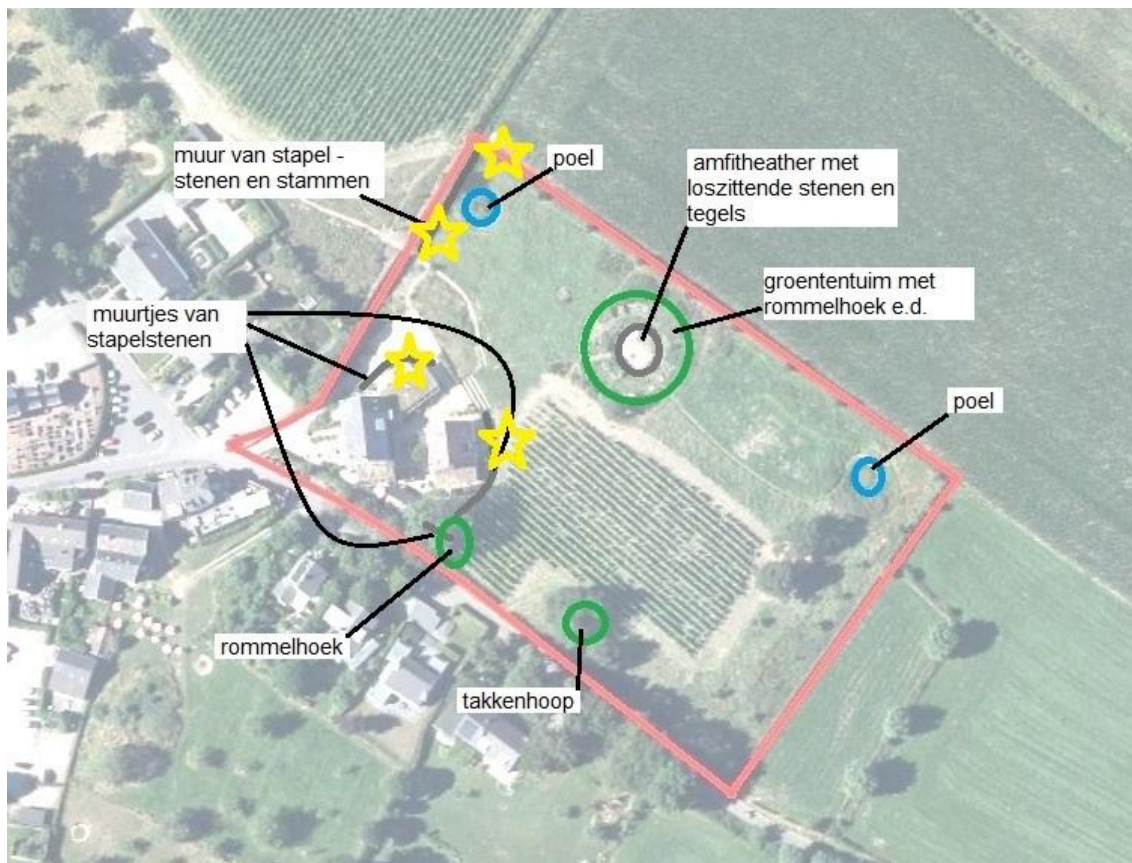
Bijlage 1: Voorkomen Vroedmeesterpad in de omgeving van Domein Holset

Voorkomen van de Vroedmeesterpad in de omgeving van Wijndomein Holset.

De groene stippen geven de waarneminglocaties van de Vroedmeesterpad in de periode 2009-2019 weer zoals aanwezig in de NDFF; de begrenzing van het onderzoeksgebied is op deze luchtfoto weergegeven met een rode lijn ()

Bijlage 2: Belangrijkste biotoopelementen voor de Vroedmeesterpad op Domein Holset en waarneminglocaties

Belangrijkste biotoopelementen voor de Vroedmeesterpad en waarneminglocaties.

Op deze luchtfoto zijn de belangrijkste biotoopelementen voor de Vroedmeesterpad op Wijndomein Holset weergegeven; de gele sterretjes geven de locaties weer waar tijdens het veldbezoek Vroedmeesterpadden zijn gehoord; de rode lijn geeft de begrenzing van het plangebied weer, de gele cirkel de begrenzing van het onderzoeksgebied weer.

